

ความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

กฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดทางอาญานั้น เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อจัดระเบียบสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย โดยบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับการใช้สิทธิและกำหนดหน้าที่ของบุคคลที่กฎหมายต้องการให้ประพฤติปฏิบัติ หากบุคคลใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

เหตุที่กฎหมายที่มีโทษทางอาญา จำเป็นต้องบัญญัติกำหนดขอบเขตความรับผิดและบทกำหนดโทษแก่บุคคลที่ฝ่าฝืนไว้ก็เพื่อควบคุมให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสังคม

การประกอบวิชาชีพของวิศวกรในสาขาวิศวกรรมโยธา ก็เป็นวิชาชีพสำคัญที่สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างสูง แต่ในขณะเดียวกันหากปล่อยให้ผู้มีวิชาชีพนี้ประกอบวิชาชีพอย่างไม่มีความรับผิดชอบ ก็อาจจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้อย่างมหาดศาล ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้นกฎหมายอาญาจึงได้มีการกำหนดความผิดและโทษแก่บุคคลผู้มีวิชาชีพในด้านวิศวกรรมโยธา ให้ต้องรับผิดทางอาญา หากมีความบกพร่องในการประกอบวิชาชีพจนน่าจะเป็นอันตรายแก่ประชาชนในมาตรา 227 หรือเป็นอันตรายแก่ชีวิตของประชาชนในมาตรา 238 เป็นต้น

สำหรับความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นความผิดทางด้านเทคนิคหรือเป็นความผิดที่เกิดจากข้อห้าม (Mala prohibita) คือ ความผิดที่กฎหมายกำหนดจากการกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ และประสงค์จะลงโทษผู้ฝ่าฝืนข้อห้าม ทั้งที่การกระทำดังกล่าวอาจไม่ได้มีความผิดในตัวเองและไม่ผิดในแง่ศีลธรรม แต่เป็นพฤติกรรมที่เป็นไปในลักษณะของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของสังคม

ในบทนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ดังนี้

3.1 โครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล

ในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณา เช่นเดียวความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลโดยทั่วไป ซึ่งหลักการพิจารณาดังนี้

1. องค์ประกอบ
2. ความผิด
3. ความชั่ว¹

ในการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มิได้จำกัดเฉพาะ แต่หมายรวมถึงกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ที่มีบัญญัติโทษทางอาญาไว้ด้วย ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 17 ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 ด้วย ดังนั้นในการศึกษาความรับผิดชอบทางอาญา ของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม จะพิจารณาโดยองค์ประกอบ 3 ประการคือ องค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด องค์ประกอบทางการกระทำ องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณาความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ผู้เขียนจึงแยกพิจารณาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3 ฉบับคือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยมีรายละเอียดดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

3.2 ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายอาญามี 2 ประเภท คือ ความผิดอาญาที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) และความผิดอาญาที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) ในส่วนความรับผิดชอบอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้ามในการพิจารณาความรับผิดชอบตามกฎหมายที่จะกล่าวต่อไปนี้ จะยกเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมโยธาในงานด้านก่อสร้างเท่านั้น เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรโดยตรงมีจำนวนมาก การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาด้านการก่อสร้าง

¹ ดู คณิต ณ นคร , ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ , สำนักพิมพ์นิติธรรม , พิมพ์ครั้งที่ 3 , พฤษภาคม 2535 , หน้า 179-180

ความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ได้มีบัญญัติไว้ในหลายลักษณะ การกระทำผิด เมื่อวิเคราะห์จากฐานความผิดประกอบกับตัวผู้กระทำความผิดแล้ว อาจจำแนกความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรได้ 2 ประการคือ

1. ความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพโดยตรง
2. ความรับผิดทางอาญาที่ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรับผิดเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

ในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเน้นเฉพาะความรับผิดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพโดยตรง ความรับผิดทางอาญาประเภทนี้ องค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้กระทำนั้นกฎหมายกำหนดไว้เฉพาะผู้ที่ประกอบวิชาชีพโดยตรงเท่านั้น ที่ต้องรับผิดตามกฎหมายอาญา เนื่องจากเป็นความผิดที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว หรือลักษณะเฉพาะตัว บุคคลทั่วไปย่อมไม่อาจกระทำความผิดฐานนี้ได้ เช่น ความรับผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน หรือ ความรับผิดของผู้มีวิชาชีพ บุคคลอื่นเป็นได้เพียงผู้สนับสนุนในความผิดฐานนี้เท่านั้น

ความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพโดยตรง บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพตามบทบัญญัติของมาตรานี้ไม่อาจกระทำความผิดฐานนี้ได้² เมื่อพิจารณาถึงการบัญญัติกฎหมายในมาตรานี้จะพบว่าอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1 ประเภทของผู้กระทำความผิด

กฎหมายได้กำหนดความรับผิดของผู้มีวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุม หรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง³ หรือกรณีการรับรองเอกสารอันเป็นเท็จในการประกอบวิชาชีพ⁴

² ผู้ใดเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบควบคุมหรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซม รื้อถอน อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

³ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 3

⁴ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 269 ผู้ใดในการประกอบวิชาชีพแพทย์ กฎหมาย บัญชี หรือวิชาชีพ อื่นใดทำคำรับรองอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ซึ่งในการพิจารณาความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพในแง่ของผู้กระทำความผิดนี้ กฎหมายมิได้จำกัดเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพที่เป็นเอกชนเท่านั้น เจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายก็อยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมนี้⁵ กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะงานวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

3.2.2. ประเภทการกำหนดโทษ

ในการศึกษาความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ผู้เขียนจะแยกพิจารณาประเภทของการกระทำความผิดโดยพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดแต่ละฐานตามที่กำหนดไว้อีกประเภทหนึ่งดังนี้ คือ

1.) กรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืน บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นวิธีปฏิบัติกิจการต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อยมีบทลงโทษเบา กฎหมายประสงค์จะให้คดีเหล่านี้ยุติลงในชั้นเจ้าพนักงานไม่ต้องดำเนินคดีทางศาลซึ่งอาจทำให้เสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี จึงกำหนดให้ความผิดเล็กน้อยเป็นความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) มีโทษปรับสถานเดียว หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือโทษปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบคดี⁶ มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรถูกลงฟ้องร้องหรือได้รับโทษถึงจำคุก ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายถ้ามี ยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบให้ถือว่าคดีอาญาเลิกกัน⁷ ตามกฎหมาย

(2) อำนาจหน้าที่ในการกำหนดเปรียบเทียบปรับ หรือกำหนดอัตรา ค่าปรับเป็นอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดค่าปรับ

⁵ คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 13/2536 , เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2536

⁶ ดูพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 74 ความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา 74 ได้แก่ ความผิดตามมาตรา 65, มาตรา 66, มาตรา 66 ทวิ, มาตรา 67 วรรค 1, มาตรา 68, มาตรา 69, มาตรา 70

⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (3)

เกี่ยวกับคดีการก่อสร้างอาคาร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37(2) แต่เป็นอำนาจ โดยเฉพาะของคณะกรรมการเปรียบเทียบคดี ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

2) กรณีเป็นการกระทำความผิดโดยจงใจ หรือเกิดจากความประมาท อันมีบทลงโทษหนัก ตามประมวลกฎหมายอาญา เจ้าพนักงานตามกฎหมายไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ ซึ่งในส่วนของลักษณะความผิดจะ ได้กล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

3.2.3. ลักษณะการแยกประเภทความผิด

1. ลักษณะการแยกความผิดในแง่ของการกระทำ การกระทำ หมายความว่า การเคลื่อน ไหว หรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึกในการกระทำ กล่าวคืออยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ ด้วยเหตุนี้จึง แบ่งความรับผิดในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมออกเป็น

1.1 การเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพ วิศวกรรม ก่อให้เกิดความผิด เช่น การรับรองเอกสารอันเป็นเท็จในการประกอบวิชาชีพ ตามมาตรา 269⁸

1.2 การกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย แบ่งออกเป็น

- การกระทำโดยงดเว้น หมายความว่า การให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้นโดยการ งดเว้นที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล⁹

- การกระทำโดยละเว้น หมายความว่า การกระทำความผิดจากการไม่ กระทำ เช่น ไม่ช่วยผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต หรือกรณีการกระทำความผิดของผู้ประกอบวิชาชีพ วิศวกรรม ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำตามมาตรฐานทางวิชาชีพ

2. การพิจารณาประเภทความรับผิดในแง่เจตนา

⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269

⁹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคท้าย

2.1 ความผิดที่กระทำโดยเจตนา การพิจารณาความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพในแง่ของเจตนา นี้ มีบัญญัติไว้ทั้งในประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 และ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

2.2 ความรับผิดที่กระทำโดยประมาท กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมได้มีบัญญัติความรับผิดของการประกอบวิชาชีพที่กระทำโดยประมาทไว้ ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 239 ¹⁰

3.2.4. บทบัญญัติความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

1. ความรับผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505

พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติกำหนดความผิดทางอาญา ซึ่งหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ว่าด้วยบทบัญญัติทั่วไป มาตรา 17 บัญญัติว่า "บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น" หมายความว่า ความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ นั้น ถ้าพระราชบัญญัตินั้น ๆ ไม่ได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว การพิจารณาว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดทางอาญาหรือไม่นั้น ต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้พิจารณาด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 มิได้มีบทบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของบุคคลผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องพิจารณาโดยนำบทบัญญัติตามตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาพิจารณาด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว บทบัญญัติกำหนดความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดเฉพาะกรณีการกระทำผิดโดยเจตนาเท่านั้น ฉะนั้น จึงไม่มีการกระทำผิดโดยประมาทหรือการกระทำผิดโดยไม่มีเจตนา ¹¹

ศูนย์วิทยพัชกร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 239 บัญญัติว่า ถ้าการกระทำความผิดในมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นการกระทำโดยประมาทและใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹¹ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 บัญญัติว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ..."

บทบัญญัติกำหนดโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 มีดังนี้

(1) ความผิดฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโดยไม่ได้รับอนุญาต¹²

การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก ก.ว. ผู้กระทำความผิดฐานนี้ กฎหมายไม่จำกัดว่าจะเป็นใคร ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่เคยได้รับอนุญาตจาก ก.ว. แต่ต่อมา ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานนี้

บทบัญญัตินี้บังคับห้ามมิให้บุคคลผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว. เข้ามาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 เหตุผลเนื่องจากต้องการป้องกันมิให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพียงพอเกี่ยวกับวิชาชีพวิศวกรรมเข้ามาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้ เนื่องจากเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติและคุณวุฒิเพียงพอที่จะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

อุทธรณ์ที่ 1

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือแจ้งถึงสถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ แจ้งความดำเนินคดีกับนายช.ฐานกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้ตึกซึ่งปลูกสร้างพังทับผู้อื่นถึงแก่ความตาย ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง โดยผิดตามมาตรา 291 ฐานประมาทให้จำคุกจำเลย 5 ปี และฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต ตามมาตรา 15 และมาตรา 27 แห่งพระราช

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม เว้นแต่จะได้รับการใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมจาก ก.ว."

มาตรา 27 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ"

บัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 จำคุกจำเลยอีก 1 ปี ลดโทษ 1 ใน 3 คงให้จำคุกจำเลยไว้มีกำหนด 4 ปี ตามหมายเลขคดีดำที่ 6690/2516 คดีแดงหมายเลขที่ 5979/2517 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 มติที่ประชุม ก.ว.รับทราบ ¹³

อุทธรณ์ที่ 2

กรณีหอณาฬิกาทรงแก่งเงินสูง 9 ชั้น ปลูกสร้างที่จังหวัดนนทบุรีได้เกิดพังทลายล้มทับอาคาร ชั้นเดียวเสียหาย ซึ่งกองงาน ก.ว.และ ก.ส.ได้แจ้งความดำเนินคดีต่อ นาย ช. ฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยมิได้รับอนุญาต ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 6 เดือน ฐานกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 15 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 ที่ประชุม ก.ว.รับทราบ ¹⁴

กรณีผู้ที่เคยได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว.แต่ต่อมาได้ถูกพิจารณาเพิกถอนใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว.แล้ว ก็ถือว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว.อีกต่อไป ฉะนั้น หากผู้เคยได้รับใบอนุญาตแต่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต ได้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมภายหลังจากถูกเพิกถอนใบอนุญาตก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานนี้เช่นเดียวกับผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว.

ผู้กระทำความผิดฐานนี้อาจเป็นนิติบุคคลก็ได้ นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ¹⁵ ดังนั้น นิติบุคคลก็เป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาได้เช่นกัน เนื่องจาก เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคลเมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการของการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนาอันนี้ผู้แทนนิติบุคคลจะต้องถือว่าเป็นการแสดง

¹³ คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 9/2517 , เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2517

¹⁴ คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 1/2527 , เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2527

¹⁵ มาตรา 65 "นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น"

มาตรา 66 "นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารบัญญัติ"

มาตรา 70 "นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะได้กำหนดไว้ ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล"

เจตนาของนิติบุคคลนั่นเอง ฉะนั้น นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนากระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบความผิดของกฎหมาย นิติบุคคลจึงต้องรับผิดตามการกระทำที่แสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคลนั้น โดยต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะความผิด พฤติการณ์แห่งการกระทำและอำนาจหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคล ประกอบกับวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลเป็นราย ๆ ไป บางกรณีนิติบุคคลก็รับผิดในทางอาญาในฐานะเป็นตัวการร่วมกับบุคคลธรรมดาได้

กรณีการดำเนินการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล โดยมีผู้แทนของนิติบุคคลเป็นผู้เสนอเจตนาแทนนิติบุคคลนั้น หากการกระทำของนิติบุคคลโดยผ่านตัวแทนนั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรานี้ ถือได้ว่าผู้แทนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องรับผิดทางอาญามาตราที่ร่วมกับนิติบุคคลนั้นตามกฎหมายในฐานะเป็นตัวการร่วมกับนิติบุคคลนั้น เช่น

อุทธรณ์ที่ 1

กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. ดำเนินการก่อสร้างอาคารโรงเรียนโดยไม่มีผู้ได้รับใบอนุญาต127 จาก ก.ว.เป็นผู้ควบคุมงานนั้น เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 โดยถือว่าผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ก.เป็นผู้กระทำความผิด ที่ประชุม ก.ว.มีมติให้ดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ก. ต่อพนักงานสอบสวนต่อไป ¹⁶

อุทธรณ์ที่ 2

บริษัท ก. โดยนาย ก.ผู้จัดการ ซึ่งมีได้รับใบอนุญาตจาก ก.ว.ให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมได้ยอมรับว่าเป็นผู้ออกแบบและคำนวณ ควบคุมการสร้าง และอำนวยความสะดวกติดตั้งเครื่องกำเนิดไอน้ำขนาดใช้ความดันประมาณ 100 ปอนด์ ต่อตารางนิ้ว และผลิตไอน้ำประมาณ 5,000 กิโลกรัมต่อหนึ่งชั่วโมง จึงเป็นการกระทำการฝ่าฝืนมาตรา 15 และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2512 มติที่ประชุม ก.ว.เห็นควรมอบให้เลขานุการ ก.ว.ไปดำเนินการแจ้งความดำเนินคดีกับนาย ก. ในฐานะประกอบวิชาชีพโดยไม่มีใบอนุญาตต่อไป ¹⁷

¹⁶ คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 10/2514 , เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2514

¹⁷ คณะกรรมการ ก.ว. , รายงานการประชุม ก.ว. ครั้งที่ 7/2521 , เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2521

(2) ความผิดฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมระหว่างถูกพักใบอนุญาต¹⁸

ความผิดฐานนี้ คือ การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในระหว่างถูกพักใบอนุญาตโดยเจตนา ผู้กระทำของความผิดฐานนี้ กฎหมายจำกัดไว้เฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว. แต่ต่อมาได้ถูกพักใบอนุญาต

บทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม แต่ต่อมาได้ถูกลงโทษพักใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หากผู้นั้นประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ระหว่างถูกพักใบอนุญาต ก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดฐานนี้ เหตุผลเนื่องจากเพื่อให้การลงโทษพักใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแก่ผู้ถูกลงโทษมีผลใช้บังคับได้ตามกฎหมายจึงต้องกำหนดบทบัญญัติความผิดฐานนี้และกำหนดโทษไว้ แต่ในระหว่างที่ถูกพักใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม นั้นยังถือว่าบุคคลนั้นยังมีคุณสมบัติเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมจาก ก.ว. อยู่ 128 เพียงแต่ไม่สามารถประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมได้ชั่วคราวเท่านั้น

(3) ความผิดฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมผิดประเภทหรือผิดสาขาที่ได้รับใบอนุญาต¹⁹

ความผิดฐานนี้ คือ การประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมไม่เป็นไปตามประเภทและสาขาที่ระบุไว้ในใบอนุญาต โดยฝ่าฝืนข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงโดยเจตนา

¹⁸ พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม มาตรา 31 ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมผู้ใดประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในระหว่างถูกพักใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁹ มาตรา 23 ผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามมาตรา 19 และ มาตรา 34 ต้องประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามประเภทและสาขาที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ทั้งนี้ ภายในข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตพิเศษตามมาตรา 19 ทวิ ต้องประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามขนาดและสาขาที่ได้รับระบุไว้ในใบอนุญาต

ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทและสาขาใด จะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาอื่นนอกจากที่ได้รับระบุไว้ในใบอนุญาตได้เพียงใดให้เป็นไปตามข้อกำหนด และ เงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 30 ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

บทบัญญัตินี้ใช้บังคับต่อผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมทุกประเภทคือ ประเภทภาคีวิศวกร สามัญวิศวกร วุฒิวิศวกร ให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามประเภทและสาขาที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น โดยยึดถือตามหลักเกณฑ์ข้อกำหนด เงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 อย่างเคร่งครัด บทบัญญัตินี้มีเหตุผลเพื่อควบคุมผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม มิให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม เกินกว่าความรู้ความสามารถที่ตนจะสามารถทำได้ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดภัยอันตรายกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป อันเกิดจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกินกว่าความรู้ความสามารถที่มีสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตพิเศษนั้น ต้องประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเฉพาะตามขนาดและสาขาที่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทนี้ไม่สามารถประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกินกว่าวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามขนาดและสาขาที่ได้รับอนุญาต เนื่องจากบุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมอยู่ในขอบเขตจำกัดเท่านั้น หากประสงค์จะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมนอกเหนือจากขนาดและสาขาที่ได้รับอนุญาต ต้องดำเนินการขออนุญาตประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในขนาดและสาขาอื่นเพิ่มเติม

กรณีผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทภาคีวิศวกร สามัญวิศวกร วุฒิวิศวกร จะประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาอื่น นอกเหนือจากสาขาที่ระบุไว้ในใบอนุญาตนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อกำหนด เงื่อนไข ที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 ได้กำหนดอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในสาขาอื่นได้ด้วยเท่านั้นจึงจะสามารถทำได้

(4) ความผิดฐานประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ต่อใบอนุญาต²⁰

บทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมภายหลังใบอนุญาตขาดอายุแล้วมิได้ต่ออายุใบอนุญาต เหตุผลเพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมละเลย หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้อบังคับเกี่ยวกับการต่อใบอนุญาต และหากผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมรายได้ประกอบวิชาชีพภาย

²⁰ มาตรา 28 ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมผู้ใดประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ ต่อใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

หลังใบอนุญาตขาดอายุแล้ว นอกจากจะมีความผิดตามมาตรา 21 แล้ว ถือว่าไม่อาจนำผลงานที่ประกอบวิชาชีพในระหว่างใบอนุญาตขาดอายุนั้นมาเป็นผลงานในการขอรับการพิจารณาเลื่อนประเภทได้

(5) ความผิดฐานไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่²¹

"มาตรา 14 ทวิ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบใบอนุญาต หรือการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม เพื่อการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง รวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานได้
- (2) เข้าไปในสถานที่ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือมีเหตุผลพอเชื่อถือว่าได้ใช้ ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นต้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร

ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม (1) หรือ (2) ถ้าปรากฏว่าผู้ใดประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต หรือได้รับใบอนุญาตแต่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวงออกตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรือรวบรวมเอกสารหรือหลักฐานอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการต่อไปตามควรแก่กรณี"

"มาตรา 14 จัตวา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา"

ความผิดฐานนี้ คือ การไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ตอบหนังสือสอบถามของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ไปชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ตามมาตรา 14 ทวิ โดยเจตนา

บทบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปและผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมด้วยเหตุผล คือ เพื่อต้องการให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงต้องมีบทบัญญัติความผิดและบทกำหนดโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนไว้ เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

²¹ มาตรา 26 ทวิ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ตอบหนังสือสอบถามของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ไปชี้แจงข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งเอกสาร หรือหลักฐานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ทวิ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

(6) ความผิดฐานไม่ขอรับใบแทนใบอนุญาตที่สูญหายหรือถูกทำลาย²²

บทบัญญัตินี้ใช้บังคับเฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่มีได้ขอรับใบแทนภายในกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือถูกทำลาย เหตุผลเพื่อป้องกันมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมละเลยที่จะไม่ปฏิบัติการขอรับใบแทน เพื่อควบคุมให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหลีกเลี่ยงการขอรับใบแทนใบอนุญาต

2.4 ความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ในการพิจารณาองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแยกความรับผิดตามการกระทำ
ได้ดังนี้

2.1 ความรับผิดฐานไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งวิชาชีพ²³

ความรับผิดฐานนี้เป็นความรับผิดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่โดยละเว้นที่จะต้องกระทำ ของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม โดยการกระทำความผิดตามมาตรานี้ ต้องได้รับความครบองค์ประกอบดังต่อไปนี้จึงจะเป็นความผิด²⁴

²² มาตรา 22 วรรคสาม ถ้าใบอนุญาตสูญหายหรือถูกทำลาย ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำร้องขอรับใบแทน ภายในกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือถูกทำลาย

มาตรา 29 ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 22 วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

²³ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 227 ผู้ใดเป็นผู้มีวิชาชีพในการออกแบบควบคุมหรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซม รื้อถอน อาคาร หรือ สิ่งปลูกสร้างใด ๆ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁴ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา 2-3 (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ,พิมพ์ครั้งที่ 5.2520, หน้า 192

(1) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุมหรือทำการก่อสร้าง ซ่อมแซม หรือรื้อถอน อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ

ความรับผิดชอบตามมาตรานี้เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาโดยตรง โดยเนื้อหาของมาตรานี้กำหนดบังคับโดยเฉพาะแก่ผู้มีวิชาชีพในการออกแบบกิติ ควบคุมงานกิติ ผู้มีวิชาชีพในการก่อสร้าง หรือซ่อมแซม หรือรื้อถอน อาคารสิ่งปลูกสร้างกิติ ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาจึงอยู่ในข่ายบังคับด้วย กล่าวคือในประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติความหมายของคำว่า ผู้ออกแบบผู้ควบคุมงานไว้โดยเฉพาะ แต่เมื่อพิจารณาจากกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 แล้วจะพบว่าได้ให้คำนิยามของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

"งานออกแบบและคำนวณ"²⁵ หมายถึง การใช้ความรู้ในสาขาวิศวกรรมโยธาเพื่อให้ได้มาซึ่งราย

"งานควบคุมการก่อสร้าง" หมายถึง การอำนวยความสะดวกในการก่อสร้างในสาขาวิศวกรรมโยธา เพื่อให้เป็นโดยถูกต้องตามหลักวิชาการ แบบรูป และข้อกำหนด

"ผู้ควบคุมงาน" หมายความว่า ผู้ซึ่งรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกหรือควบคุมการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร

"ในกรณีที่ทำการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ที่ขออนุญาตนั้นมีลักษณะหรืออยู่ในประเภทที่ได้กำหนดเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรมตามที่กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ถ้าวิศวกรหรือสถาปนิกผู้รับผิดชอบในการนั้นตามที่ระบุไว้ในคำขอมิได้เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่กรณี ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธไม่รับพิจารณาคำขอนั้น"²⁶

คำว่า วิชาชีพ ตามมาตรานี้ มิได้จำกัดเฉพาะวิชาชีพวิศวกรรมโยธาเท่านั้น เพียงแต่ผู้กระทำมีวิชาชีพ คือ กระทำเป็นปกติโดยใช้ความรู้พิเศษ²⁷ ด้วยเหตุนี้ถ้าไม่มีวิชาชีพจริงแต่หลอกลวงว่ามีวิชาชีพและกระทำ

²⁵ กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ.2508) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505

²⁶ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 26

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 3

คำว่า วิชาชีพ ตามมาตรานี้ มิได้จำกัดเฉพาะวิชาชีพวิศวกรรมโยธาเท่านั้น เพียงแต่ผู้กระทำมีวิชาชีพ คือ กระทำเป็นปกติโดยใช้ความรู้พิเศษ²⁷ ด้วยเหตุนี้ถ้าไม่มีวิชาชีพจริงแต่หลอกลวงว่ามีวิชาชีพและกระทำ ตามมาตรานี้ก็ไม่นับเป็นความผิดตามมาตรานี้²⁸ แต่อาจผิดตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มาตรา 27 ดังจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 2 ดังนั้น ความผิดตามมาตรานี้จึงเป็นความผิดที่ใช้บังคับแก่ผู้ประกอบการ วิชาชีพทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้รับเหมาก่อสร้างได้ด้วย

(2) ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ

คำว่าหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ องค์ประกอบข้อนี้เป็นเรื่องเจตนาของผู้ที่ ประกอบวิชาชีพ คือ รู้ว่ามีมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติแล้วจงใจฝ่าฝืนกระทำเช่นนั้นลงไป กล่าว อีกนัยหนึ่งคือ การละเว้นไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการ

การละเว้นหน้าที่ ที่ผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมต้องทำอย่างใดอย่างหนึ่ง²⁹ แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการหรือวิธีการของผู้มีวิชาชีพในทางนั้นจะพึงปฏิบัติโดยทั่วไป รวมตลอดถึง การปฏิบัติแต่ไม่ครบถ้วนหรือผิดไปจากที่พึงกระทำ เช่น จะต้องออกแบบให้ใช้หลักพอที่จะยึดตัวอาคาร นั้น ๆ ได้³⁰ หรือออกแบบราคาถูกจนไม่ปลอดภัย หรือก่อสร้างผิดไปจากแบบ หรือไม่ครบถ้วนให้เป็น ไปตามแบบ³¹ เป็นต้น

ในการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญาตามมาตรา 227 มีประเด็นที่เป็นปัญหาว่าอะไรคือหลักเกณฑ์ หรือวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ หากพิจารณาในส่วนของความรับผิดของผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมโยธา ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ.2505 และกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2529) ออกตามความใน มาตรา 24 ได้กำหนด มรรยาททางวิชาชีพไว้ในข้อ 2 (2) ว่า "ต้องปฏิบัติงานที่ได้รับอย่างถูกต้องตามหลัก ปฏิบัติและวิชาการ" ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มรรยาทแห่งวิชาชีพของผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในข้อ

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), 2517, หน้า 1565

²⁸ หยุต แสงอุทัย, เรื่องเดิม, หน้า 197

²⁹ เกียรติชจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538, หน้า 84

³⁰ หยุต แสงอุทัย, เรื่องเดิม, หน้า 192

³¹ จิตติ ดิงศภัทย์, เรื่องเดิม, หน้า 1565

นี้เป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ ในการควบคุมมรรยาทให้ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ได้รับ อนุญาตจาก ก.ว. ต้องมีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ จึงอาจ กล่าวได้ว่ามรรยาทแห่งวิชาชีพในข้อนี้ใช้เป็นแนวทางในการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาให้ ประกอบวิชาชีพอย่างระมัดระวัง และมีความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้มากที่สุด อีกทั้ง บทบัญญัติในเรื่องมรรยาทในทางวิชาชีพข้อนี้ยังใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้ ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาตามมาตรา 227 ได้อีกทางหนึ่งด้วย

สาเหตุของการเกิดภัยอันตรายต่างๆโดยส่วนใหญ่มีสาเหตุสำคัญมาจากความบกพร่องในการประกอบ วิชาชีพวิศวกรรม เช่น เกิดการพังทลายของอาคาร ไฟฟ้าลัดวงจร ล้วนแล้วแต่มีผลมาจากการประกอบวิชา ชีพวิศวกรรมที่ละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติและวิชาการทั้งสิ้น

ประเด็น พิจารณาต่อมว่า ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมจะทราบได้อย่างไรในสาขาวิชาชีพของตน มีหลักปฏิบัติหรือวิชาการอย่างไร ทั้งนี้ เพราะในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมแต่ละสาขา แต่ละแขนง ต่าง มีหลักปฏิบัติและวิชาการเฉพาะสาขาและแขนงวิชาชีพเป็นเอกเทศ และกระจายอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ หลาย ฉบับ รวมทั้งปรากฏอยู่ในตำราวิชาการทางด้านวิศวกรรมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อผู้ประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งผู้ประกอบวิชาชีพที่เพิ่งจะเข้าสู่การวิชาชีพ ด้วยเหตุนี้หลักมรรยาททางวิชาชีพในส่วนนี้ยังเป็นปัญหา สำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพส่วนใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันในประเทศไทยยัง มิได้มีการรวบรวมหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับหลักปฏิบัติและวิชาการในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ในแต่ละสาขาไว้ในรูปของประมวล เพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพนี้

ในต่างประเทศได้มีการวินิจฉัยถึงเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ว่า "บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวัง ต่อทุกคน ผู้ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับผลกระทบจาก การกระทำหรือละเว้นการกระทำของเขา³² นอกจากนั้นหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังในระบบคอมพิวเตอร์ มีแนวพิจารณาว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องรับผิดชอบหรือไม่อยู่ที่ว่าสถานการณ์ เช่นนั้น เขามีหน้าที่ต้องใช้ความ ระมัดระวังหรือไม่ ซึ่งหน้าที่ใช้ความระมัดระวังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามเวลาและ สถานที่³³

(3) โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

³³ จิตติ ดิงศภัทย์, เรื่องเดิม, หน้า 1536

องค์ประกอบในส่วนนี้เพียง แต่พิสูจน์ว่า "น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตราย" ก็เพียงพอที่จะเป็นความผิดครบถ้วนแล้ว ไม่ต้องรอให้เกิดอันตรายเสียก่อน เพราะวลีดังกล่าวเป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำไม่ใช่ผลของการกระทำ เช่น การออกแบบคำนวณฐานรากรับน้ำหนักอาคารไม่เหมาะสม อาคารอาจพังทลายหรือพังหลายได้ หรือในการควบคุมการก่อสร้างไม่ได้ควบคุมงานก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบที่คำนวณไว้ ถ้าพฤติการณ์การออกแบบนั้นไม่น่าเป็นอันตราย แต่เพราะเกิดเหตุที่ไม่คาดฝันขึ้น เช่น แผ่นดินไหวจนฐานรากทรุดก็ไม่ใช่ความผิด ปัญหาอยู่ที่การพิสูจน์ความ "น่าจะเป็นอันตราย" ซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริง เพราะอาจยังไม่เกิดแต่เป็นเพียงเรื่องความเห็นเท่านั้น

หลักการพิสูจน์ความน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตราย ถ้าเป็นสิ่งที่คนธรรมดาผู้ได้ ศาลยอมรับได้เองว่าน่าจะเป็นอันตรายหรือไม่ ถ้าไม่ใช่กรณีนี้ที่คนธรรมดาผู้ได้ก็ต้องสืบพยานแสดงให้เห็นว่าน่าจะเป็นอันตรายได้หรือไม่ ศาลย่อมไม่ถือว่าน่าจะเป็นอันตรายจนกว่าจะปรากฏข้อเท็จจริงเช่นนั้น การพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าน่าจะเป็นอันตรายนี้พิสูจน์ตามความรู้สึกของคนธรรมดาทั่วไปว่า น่าจะเป็นอันตรายหรือไม่ มิได้ถือเอาความรู้ของบุคคลในฐานะของผู้กระทำว่ามีความเข้าใจหรือไม่ เช่น คนธรรมดาเห็นว่าน่าจะเป็นอันตราย แม้ผู้ประกอบวิชาชีพจะไม่รู้ว่าเป็นอันตรายก็ต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้การพิสูจน์ตามมาตรฐานนี้อาจทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีแรก ถ้าคนธรรมดาเห็นได้เองจากการก่อสร้าง ก็นำสืบพยานให้ศาลเห็นสภาพเช่นนั้นได้เช่นเดียวกับคนธรรมดา

วิธีที่สอง ถ้าคนธรรมดาไม่เห็นได้เอง แต่ตามหลักวิชาการน่าจะเป็นอันตราย การนำสืบพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษในวิชาชีพเดียวกัน ถ้าทำให้ศาลซึ่งทำตัวเป็นคนธรรมดาเห็นได้ว่าน่าจะเป็นอันตราย ก็น่าจะเป็นความผิดตามมาตรฐานนี้ได้เช่นเดียวกัน

คำว่า "น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น" นั้น ไม่ใช่องค์ประกอบทางด้านเจตนาหรือองค์ประกอบภายในจิตใจที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลว่าจะเกิดขึ้น เพราะความน่าจะเป็นอันตรายนี้เป็นพฤติการณ์ประกอบความผิด อันเป็นองค์ประกอบในส่วนการกระทำ ด้วยเหตุนี้ผู้กระทำตามมาตรฐานนี้จึงไม่จำเป็นต้องรู้ว่าสิ่งที่ตนทำไปน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่น แม้ไม่รู้ว่สิ่งที่ตนทำน่าจะเป็นอันตราย แต่ถ้าตามความเห็นของคนธรรมดาทั่วไปและศาลเห็นว่าน่าจะเป็นอันตรายก็เป็นความผิดสำเร็จ วิศวกรผู้ออกแบบคำนวณโครงสร้างเห็นว่า รายการคำนวณที่ตนใช้คำนวณฐานรากน่าจะรับน้ำหนักอาคารได้ผล แต่ถ้าคนธรรมดาทั่วไปและศาลเห็นว่ารับน้ำหนักได้ไม่พอก็เป็นความผิด เว้นแต่ ผู้ประกอบวิชาชีพจะพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ฐานรากนั้นตามหลักวิชาการนั้นรับน้ำหนักพอและไม่เป็นอันตราย ด้วยเหตุนี้ผู้มีวิชาชีพจึงต้องใช้ความ

ระมัดระวัง การใช้เทคนิคที่ยังเป็นปัญหาถกเถียงกันเองในวงการวิชาชีพด้วยกัน หากมีปัญหาเกิดขึ้นศาล เห็นว่ายังมีปัญหาถกเถียงกันในทางวิชาการ ศาลก็จะใช้ความรู้สึกในฐานะบุคคลธรรมดาตัดสิน

(4) พิจารณาในแง่ของเจตนา

การกระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นกรกระทำที่ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา ตามมาตรา 59 จึงจะเป็น ความผิด³⁴ จากบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่า ในการที่จะถือว่าผู้ใดมี "เจตนา" ได้นั้นต้องเป็นไปในกรณีที่ผู้ กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด³⁵ หลักประการสำคัญที่จะถือว่าผู้ กระทำมีเจตนาได้นั้น คือ รู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบภายนอกของมาตรา 227 คือ รู้ว่าการประกอบ วิชาชีพมีหลักเกณฑ์ หรือ วิธีการอันพึงกระทำนั้นๆ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม แต่ผู้ ประกอบวิชาชีพละเว้นไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำนั้น

องค์ประกอบภายในหรือเจตนาในมาตรานี้ขยายคำว่า "ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึง กระทำนั้น ๆ" ไม่ใช่ขยายคำว่า "น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตราย" ด้วยเหตุนี้ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องรู้ หลักเกณฑ์หรือวิธีการตามหลักวิชาที่ควรกระทำ แต่ไม่กระทำหรือกระทำไม่ครบถ้วน หรือทำผิดไปจาก กฎเกณฑ์ ความรู้ไม่รู้เช่นว่านี้เป็นสภาพจิตใจของผู้กระทำนี้ ซึ่งศาลต้องวินิจฉัยตามความคิดเห็นของบุคคล ในสภาพเช่นเดียวกับผู้กระทำคือจากความคิดเห็นของผู้ร่วมวิชาชีพทั่วไปนั่นเอง ความไม่รู้ถึงกฎเกณฑ์หรือวิธี การ ที่จะเกิดปัญหาเมื่อมีการนำเทคนิคใหม่ ๆ ที่ยังถกเถียงกันว่าจะถูกต้องหรือไม่ ถ้ายังคงถกเถียงไม่ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปคงจะถือว่าเป็นหลักเกณฑ์หรือวิธีการอันพึงกระทำไม่ได้ โดยพื้นฐานของวิชาชีพทุก สาขาวิชาชีพต้องการปรับปรุงและการพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ ซึ่งการที่ผู้ประกอบวิชาชีพนำเทคนิคใหม่ ๆ มา ใช้ในการปฏิบัติการทางวิชาชีพและปรากฏว่าการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้นั้นไม่ประสบผลสำเร็จ เป็นเหตุให้ผู้ ประกอบวิชาชีพต้องเผชิญหน้ากับข้อกล่าวหา เพราะการที่ผู้กระทำไม่ปฏิบัติตามการปฏิบัติทั่วไปที่ได้รับการ รับรองแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กฎหมายต้องการให้แม้แต่ผู้บุกเบิกก็ต้องมีความรอบคอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁴ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, พล.ต.ต. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน, การปลอมและการแปลง, การค้า, เพศ (ม. 217-287), โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2529, หน้า 40

³⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม

(2) ต้องพิจารณาว่าลูกคำได้รับการชี้แจงที่เพียงพอแล้วหรือยัง ถึงการเสี่ยงภัย ที่เกิดขึ้นเกี่ยวพันกับการกระทำของจำเลย

(3) จำนวนและคุณภาพของการวิจัยเบื้องต้นได้ทำให้สำเร็จไปแล้วหรือยัง

จากการศึกษาการบัญญัติกฎหมายตามมาตรา 227 ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา พบว่า กฎหมายได้บัญญัติองค์ประกอบของการกระทำความผิด ในลักษณะที่กฎหมายอาญาไม่เข้าไปควบคุมการประกอบวิชาชีพทั้งหมด กล่าวคือ บทบัญญัติ ดังกล่าวได้เว้นว่างในส่วนของการกำหนดความรับผิด โดยใช้คำว่า "ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำการนั้น ๆ" ปัญหาอะไรคือหลักเกณฑ์ ซึ่งตรงนี้ การพิจารณาจำเป็นต้องอ้างอิงหลักวิชาการในทางวิชาชีพ อาจเป็นจากตำราวิศวกรรม สถาปัตยกรรม หลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องต่างๆรวมทั้งหลักเกณฑ์ที่ทางหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติมาใช้เป็นหลักเกณฑ์การพิจารณา ซึ่งได้กล่าวมาบ้างแล้วใน บทที่ 2 และจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อต่อ ๆ ไป

การกระทำความผิดตามมาตรา 227 นี้ หากการกระทำครบองค์ประกอบของความผิด และมีผลของการกระทำเกิดขึ้นเป็นการก่ออันตรายต่อผู้อื่น ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 238 ³⁷

ในมาตรานี้เป็นบทเพิ่มโทษของมาตรา 227 ในกรณีการกระทำความผิดตามมาตรา 227 ทำให้คนตายหรืออันตรายสาหัส ประเด็นที่จะต้องพิจารณาอยู่ที่ว่าต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีผลธรรมดา ³⁸ ตามมาตรา 63 คือ ผลที่เกิดขึ้นต้องเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ลักษณะการกระทำที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักการหรือวิธีการนั้น นอกจากจะมีลักษณะน่าจะเป็นอันตรายแล้วยังก่อให้เกิดอันตรายนั้นด้วย คือ ก่อให้เกิดความตายขึ้น เช่น คนงานตกลงมาตาย หรือของหนักที่ซักรอกขึ้นไปเกิดตกลงมาเป็นผลให้เกิดความตาย พุทธิดการนี้อาจปรับบทได้กับมาตรา 238 ซึ่งเป็นผลถึงกับมีการตาย มีโทษจำคุกขั้นสูงคือ จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุก 20 ปี ลดหลั่นลงมาถึง 5 ปี ในส่วนของระยะเวลา

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 238 บัญญัติว่า ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

³⁸ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63

การลงโทษเป็นดุลยพินิจของศาลที่จะเป็นผู้กำหนดอีกชั้นหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในการกระทำของวิศวกร อาจมีกรณีอันมิได้มีเจตนาที่จะจงใจฝ่าฝืนให้เกิดอันตรายหรือลักษณะน่าให้เกิดอันตราย ประเด็นนี้กฎหมายก็ได้คำนึงถึงเช่นเดียวกัน ไม่ใช่จะลงโทษรุนแรงในทุกกรณี ดังนั้น จึงได้บัญญัติเป็นความผิดในฐานะประมาทเลินเล่อไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

2.2 ความรับผิดฐานประกอบวิชาชีพโดยประมาท

ความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมที่เกิดขึ้นโดยประมาท มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 239³⁹

กฎหมายมาตรานี้เป็นบทบัญญัติ ซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะที่ผู้ใช้วิชาชีพทำการฝ่าฝืนมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในทางวิชาชีพโดยประมาทเลินเล่อ และลักษณะการประมาทเลินเล่อนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่นแล้ว กฎหมายลงโทษในความประมาท ก็คือ มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท

ข้อสังเกต การกระทำความผิดตามมาตรา 227 ไม่มีความผิดฐานประมาทในมาตรานี้ เช่น กรณีที่ผู้ประกอบวิชาชีพรู้หลักเกณฑ์ แต่คำนวณพลาดเพราะความประมาทหรือเครื่องคิดเลขเสีย ไม่คำนวณทบทวนให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่ง อันนับเป็นความประมาทเลินเล่อเช่นกัน ก็ไม่มีความผิดตามมาตรา 227 แต่พึงระลึกว่าการขาดความระมัดระวังเช่นว่านี้ ศาลจะพิจารณาตามภาวะของบุคคลผู้มีฝีมือ หรือความชำนาญที่ควรกระทำเช่นนั้นด้วย⁴⁰ ดังนั้น ผู้มีวิชาชีพจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษกว่าคนธรรมดา การไม่มีความระมัดระวังเสียเลย ทั้ง ๆ ที่คนในวิชาชีพต้องระวัง แม้จะไม่ทำให้ตนต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 227 ก็ตามแต่ผู้ประกอบวิชาชีพอาจต้องรับผิดตามมาตรานอื่น เช่น คำนวณแบบผิดพลาดโดยประมาท และเป็นเหตุให้อาคาร หรือโครงสร้างรับน้ำหนักไม่ได้ จนทำให้อาคารที่สร้างพังทลาย เป็นเหตุให้มีคนตาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁹ มาตรา 239 บัญญัติว่า "ถ้าการกระทำได้กล่าวในมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นการกระทำโดยประมาทและใกล้จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

⁴⁰ จิตติ ดิงคัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2515, หน้า 254

ระลึกว่าการขาดความระมัดระวังเช่นว่านี้ ศาลจะพิจารณาตามภาวะของบุคคลผู้มีฝีมือ หรือความชำนาญที่ควรกระทำเช่นนั้นด้วย⁴⁰ ดังนั้น ผู้มีวิชาชีพจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษกว่าคนธรรมดา การไม่มีความระมัดระวังเสียเลย ทั้ง ๆ ที่คนในวิชาชีพต้องระวัง แม้จะไม่ทำให้ตนต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา มาตรา 227 ก็ตามแต่ผู้ประกอบการวิชาชีพอาจต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ เช่น คำนำฉบับผลิตผลโดยประมาท และเป็นเหตุให้อาคาร หรือโครงสร้างรับน้ำหนักไม้ได้ จนทำให้อาคารที่สร้างพังทลาย เป็นเหตุให้มีคนตาย

ผู้คำนวณอาจต้องรับผิดชอบทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา 291⁴¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพที่กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายได้ ในการพิจารณาความรับผิดทางอาญาในกรณีที่ความตายเป็นผลจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำโดยประมาทของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม การพิจารณาความรับผิดจำเป็นต้องนำหลักทั่วไปในเรื่องประมาทเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 มาปรับใช้ คือ การกระทำให้ผู้ถึงแก่ความตายโดย ไม่เจตนา โดยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ปราศจาก (ฝ่าฝืน) ความระมัดระวังตามวิสัย และพฤติการณ์เพื่อคุ้มครองชีวิตผู้อื่น ซึ่งการกระทำนั้นอาจถูกตำหนิได้ กล่าวคือ ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ไม่ใช้ให้เพียงพอ ผู้กระทำของความผิดฐานนี้กฎหมายเป็นบุคคลทั่วไป มิได้จำกัดเฉพาะผู้มีวิชาชีพ ความผิดฐานนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำโดยการงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลได้

ความผิดฐานนี้มีความหมายสำหรับกรณีการทำความผิดข้างเคียง กล่าวคือ กรณีผลโดยตรงเกิดจากการกระทำของผู้อื่น แต่ผู้นั้นจะรับผิดชอบก็ต่อเมื่อตนได้กระทำโดยประมาท เช่น ศาลเยอรมันเคยวินิจฉัยว่าเจ้าพนักงานที่ออกใบอนุญาตขับรถยนต์ให้กับผู้ที่ไม่มีความสามารถเพียงพอในการขับรถยนต์ ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ทำความผิดข้างเคียงกับผู้ได้รับใบอนุญาตนั้นในผลแห่งความตายที่เกิดขึ้น โดยความประมาทของผู้ขับรถยนต์นั้น หรือในทำนองเดียวกันเจ้าของรถยนต์ที่ยอมให้ผู้อื่นขับรถยนต์ของตนทั้งที่รู้ถึงความสามารถของผู้นั้น เช่น ผู้ขับขี่นั้นไม่มีใบอนุญาตขับรถยนต์ เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁰ จิตติ ดิงคัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2515, หน้า 254

⁴¹ มาตรา 291 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท"

จากการศึกษาพบว่า การนำหลักความรับผิดโดยทั่วไปมาปรับใช้กับความรับผิดเนื่องจากการประกอบวิชาชีพ การพิจารณาความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ ว่าการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่ อาจพิจารณาจากแนวทางดังต่อไปนี้

- ก. การกระทำนั้นในทางภาวะวิสัยอาจสังเกตเห็นหรือไม่ว่าเป็นเหตุให้ความตายของผู้อื่นเกิดขึ้น
 ข. โดยไม่คำนึงถึงอันตรายต่อชีวิต การกระทำนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเสี่ยงที่อาจป้องกันได้หรือไม่

ถ้าคำถาม ก. ตอบได้ในทางรับ และคำถาม ข. ตอบได้ในทางปฏิเสธ การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยประมาทการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายอย่างเดียว โดยปกติจะฟังว่าเป็นการกระทำโดยประมาทยังไม่ได้ กรณีจะเป็นการกระทำโดยประมาทก็ต่อเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายนั้นในทางภาวะวิสัย อาจสังเกตเห็นได้ว่าเป็นเหตุให้ความตายของผู้อื่นเกิดขึ้นได้ และการกระทำนั้นไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเสี่ยงที่อาจป้องกันได้ เช่น การเอารถยนต์ที่ห้ามล้อมือใช้การไม่ได้ ห้ามล้อเท้าใช้การได้เพียง 25% มาขับด้วยความเร็วสูงประมาณ 55 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เป็นเหตุให้รถชนผู้ตายซึ่งขับรถจักรยานยนต์ตัดหน้าตรงสี่แยก เป็นต้น เกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทนี้ นอกจากความรู้ผิดชอบของผู้กระทำอันเป็นกรณีทั่วไปแล้ว การถูกตำหนิได้เกิดขึ้นเพราะผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ในกรณีนั้นได้ แต่ผู้กระทำไม่ได้ใช้ให้เพียงพอด้วย⁴² นอกจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญาส่วนของภัยอันตรายแล้ว ผู้ประกอบวิชาชีพอาจต้องรับผิดเนื่องจากการประกอบวิชาชีพโดยทุจริตตามมาตราอื่นอีก คือ

2.3 ความผิดฐานทำคำรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ⁴³ ตามมาตรา 269

- (1) ผู้ใดในการประกอบกิจการงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชีหรือวิชาชีพอื่นใดซึ่งรวมถึงวิศวกรด้วย

⁴² คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), พ.ศ. 2535, หน้า 59-60

⁴³ มาตรา 269 บัญญัติว่า "ผู้ใดในการประกอบกิจการงานในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชีหรือวิชาชีพอื่นใด ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดโดยทุจริตใช้ หรืออ้างคำรับรองอันเกิดจากการกระทำความผิดตามวรรคแรกต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน"

(2) ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ

(3) โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

ผู้กระทำได้ต้องมีวิชาชีพและได้กระทำการในการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ วิชาชีพอาจมีความหมายกว้างกว่าที่กฎหมายระบุตัวอย่างไว้ เช่น รวมถึงวิชาชีพสถาปัตยกรรม และวิศวกรรมด้วย การประกอบวิชาชีพเหล่านี้ต้องได้รับความว่า ได้รับอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพแล้วจึงมากระทำการดังที่มาตรา 269 ระบุไว้จึงจะเป็นความผิด ถ้ายังมิได้รับอนุญาตหรือไม่มี สิทธิรับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพ แต่มาประกอบวิชาชีพโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพนั้น ๆ และได้ลงมือกระทำการตามมาตรา 269 ก็คงจะไม่มีผิดตามมาตรา 269 นี้ เพราะยังถือไม่ได้ว่าเป็นการ "ประกอบกิจการในวิชาชีพ" จะเป็นความผิดก็เพียงตามกฎหมายควบคุมวิชาชีพนั้น ๆ เช่น มีความผิดฐานประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมโดยมิได้รับอนุญาต⁴⁴ เป็นต้น การกระทำอย่างไรจึงจะเป็นการประกอบวิชาชีพในวิชาชีพนั้น ๆ คงต้องใช้จารีตประเพณีในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นเครื่องตัดสิน

การทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จนี้ ต้องได้รับความว่า วิศวกร สถาปนิกได้ทำคำรับรอง คือ การยืนยันข้อความที่ปรากฏในเอกสารว่าเป็นความจริง แต่ข้อเท็จจริงมิได้เป็นไปเช่นนั้น เช่น วิศวกรรับรองการก่อสร้างที่ไม่ถูกต้องตามแผนแบบว่าถูกต้องแล้ว⁴⁵ หรือวิศวกรรับรองการคำนวณที่ผิดพลาดว่าถูกต้อง เป็นต้น ความจริงในที่นี้หมายความว่ารวมทั้ง ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและความคิดที่เป็นไปตามหลักวิชาด้วย ส่วนคำว่าโดยประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน เป็นเหตุการณ์ประกอบความผิดตามเช่นเดียวกับที่ได้กล่าว แล้วในมาตรา 227

นอกจากนั้น ความผิดตามมาตรานี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อสถาปนิกและวิศวกรมีเจตนา คือ รู้ยู่่าข้อความที่ตนรับรองในเอกสารเป็นเท็จถ้าเป็นความผิด ถ้าผู้กระทำไม่รู้วาลิ่งที่ตนรับรองเป็นเท็จ เช่น รับรองไปด้วยความประมาทเลินเล่อไม่ได้ตรวจดูให้ดี คงไม่เป็นความผิดตามมาตรา⁴⁶ แต่อาจถูกลงโทษทางวินัยได้ต่างหากนอกจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งได้ศึกษาไปแล้วนั้น

⁴⁴ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 มาตรา 29

⁴⁵ จิตติ ติงศภัทย์ , เรื่องเดิม , หน้า 1734

⁴⁶ หยุต แสงอุทัย , กฎหมายอาญาภาค 2 - 3 , (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) , พิมพ์ครั้งที่ 5 , พ.ศ. 2520, หน้า 240

3. ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

การก่อสร้างอาคารที่อยู่ในเขตที่ประกาศใช้กฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคาร การขออนุญาตก่อสร้างต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในการก่อสร้างอาคารโดยมีบางส่วนของกฎหมายเกี่ยวข้องโดยตรงต่อผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมโยธา โดยในการศึกษาความรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ จะแยกศึกษาเป็นลำดับขั้นตอนการดำเนินการ คือ การควบคุมการประกอบวิชาชีพในขั้นตอนการขออนุญาต ความรับผิดชอบของวิศวกรตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 การตรวจสอบควบคุมการก่อสร้าง โดยในรายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป

ก. การควบคุมการประกอบวิชาชีพในขั้นตอนการขออนุญาต

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า หน้าที่ของวิศวกรโยธาเริ่มตั้งแต่ให้คำปรึกษา การออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง ซึ่งในขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้าง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตไว้ว่า ในกรณีที่การก่อสร้างประเภทที่อยู่ในกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาต⁴⁷

โดยในการตรวจอนุญาตแบบแปลนที่ขอ หากผู้คำนวณเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่มีอำนาจตรวจสอบแบบทางหลักวิศวกรรมศาสตร์ โดย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 26 บัญญัติว่า ในกรณีที่การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารที่ขออนุญาตนั้นมีลักษณะ หรืออยู่ในประเภทที่ได้กำหนดเป็นวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรม หรือเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรมถ้าวิศวกรหรือสถาปนิกผู้รับผิดชอบในการนั้นตามที่ระบุไว้ในคำขอมิได้เป็นผู้ได้รับใบอนุญาต ให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือ วิชาชีพสถาปัตยกรรม ควบคุม ตามกฎหมายดังกล่าวแล้วแต่กรณี ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นปฏิเสธไม่รับพิจารณาคำขอนั้น

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้⁴⁸ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาด้านบุคลากรของหน่วยงานของรัฐมีปริมาณน้อย และในบางกรณีเป็นการออกแบบอาคารที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจไม่มีบุคลากรที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน กฎหมายจึงกำหนดให้เจ้าพนักงานตรวจเฉพาะหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงเท่านั้น

ข. ความรับผิดชอบของวิศวกรตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาเกี่ยวกับการออกแบบและควบคุมการก่อสร้างอาคาร ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีดังต่อไปนี้

1. การก่อสร้างผิดแบบที่ได้รับอนุญาต

ความรับผิดชอบทางอาญาในส่วนนี้เกิดจากการกระทำโดยจัดให้มีหรือดำเนินการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารให้ผิดไปจากแผนผัง บริเวณ แบบแปลน และรายการประกอบแบบแปลนที่ได้รับอนุญาต ตลอดจนวิธีการหรือเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือให้ผิดไปจากที่แจ้งไว้ตามมาตรา 39 ทวิ⁴⁹

“ผู้ควบคุมงาน”⁵⁰ หมายความว่า “ผู้ซึ่งรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกหรือควบคุมดูแลการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร”

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁸ มาตรา 28 ในกรณีที่ผู้คำนวณแบบแปลน รายการประกอบแบบแปลน และขาดการตรวจสอบรายการคำนวณที่ได้ยื่นมาพร้อมคำขอรับใบอนุญาต เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรมให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตรวจพิจารณาแต่ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับรายละเอียดตามหลักวิศวกรรมศาสตร์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁴⁹ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 31

⁵⁰ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 4

ความหมายของคำว่า ผู้ควบคุมงานจะเป็นบุคคลใดหรือเป็นเจ้าของอาคารก็ได้ เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามตามกฎหมายพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505⁵¹ ในมาตรา 31 นี้ระบุถึงความรับผิดชอบในระหว่างก่อสร้างว่า ต้องมีวิศวกรรมควบคุมงาน เพื่อให้เป็นไปตามแบบและรายการที่ได้รับอนุญาต การก่อสร้างที่ผิดไปจากระบบผู้ควบคุมงานเป็นผู้รับผิดชอบเช่นเดียวกัน เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นเพียงผู้ควบคุมให้การก่อสร้างมีวิศวกรรมควบคุมที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁵²

นอกจากต้องระวางโทษตามวรรคก่อนแล้ว ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 31 ยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

จากการศึกษาพบว่า กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2526) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กฎกระทรวงฉบับนี้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5(3) และมาตรา 8 (11) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนแปลงอาคารสัณฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิศวกรรมโยธา ดังนี้

1. การควบคุมงานก่อสร้างอาคาร (ข้อ 3, ข้อ 6, ข้อ 8)
2. ดัดแปลง (ข้อ 22)
3. รื้อถอน (ข้อ 23)
4. เคลื่อนย้ายอาคาร (ข้อ 30)

ที่กล่าวมาข้างต้นในกฎกระทรวงดังกล่าวได้ว่า เป็นมาตรฐานในทางวิชาชีพที่รัฐได้กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา แต่หากพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวจะพบว่าแม้จะได้มีการกำหนดมาตรฐานในทางวิชาชีพไว้ในกฎกระทรวงแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่มีสภาพบังคับในทางกฎหมายกล่าวคือ การฝ่าฝืนกฎกระทรวงดังกล่าวผู้ประกอบวิชาชีพไม่ต้องรับผิดชอบทางกฎหมายเนื่องจากกฎกระทรวงดังกล่าวไม่สภาพบังคับของโทษในทางอาญาไว้ จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรฐานดังกล่าวมีไว้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานเท่านั้น

⁵¹ ดูหัวข้อ 2.1.3 บทบาทของวิศวกรในงานวิศวกรรมโยธา

⁵² พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 65

นอกจากนั้น การกำหนดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในทางวิชาชีพดังกล่าวนี้ยังกระจายอยู่ตาม พระราชบัญญัติและกฎกระทรวงต่าง ๆ ยกแก่การนำมาปรับใช้ในทางปฏิบัติ ทั้งในแง่ตัวผู้ประกอบวิชาชีพ วิศวกรรมเองและผู้บังคับใช้กฎหมายก็ไม่อาจทราบมาตรฐานทางวิชาชีพได้ครบถ้วน จึงควรมีการกำหนด สภาบังคับในทางกฎหมายของการฝ่าฝืนบทบัญญัติในส่วนของมาตรฐานทางวิชาชีพไว้เพื่อประโยชน์ในการ วินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา

ค. การตรวจสอบควบคุมการก่อสร้างอาคาร

ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการควบคุมการก่อสร้าง ดังนี้

1. ในกรณีที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินการ ดังนี้

(1) มีคำสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงาน ผู้ดำเนินการ ลูกจ้าง หรือ บริวารของบุคคลดังกล่าว ระงับการกระทำดังกล่าว

(2) มีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลใดใช้หรือเข้าไปในส่วนใด ๆ ของอาคาร หรือบริเวณที่มีการกระทำดังกล่าว และจัดให้มีเครื่องหมายแสดงการห้ามนั้นไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ อาคารหรือบริเวณดังกล่าว และ

(3) พิจารณามีคำสั่งตามมาตรา 41 หรือมาตรา 42 แล้วแต่กรณี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีคำสั่งตาม (1) ⁵³

2. ถ้าการกระทำตามมาตรา 40 เป็นกรณีที่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้เจ้าของอาคารยื่นคำขออนุญาตหรือดำเนินการแจ้งตามมาตรา 39 ทวิ หรือดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ในกรณีที่มีเหตุอัน

⁵³ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 40

สมควรเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปอีกก็ได้ และให้นำมาตรา 27 มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁵⁴

3. ถ้าการกระทำตามมาตรา 40 เป็นกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องได้หรือเจ้าของอาคารมิได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 41 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร ผู้ควบคุมงาน หรือผู้ดำเนินการรื้อถอนอาคารนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน โดยให้ดำเนินการรื้อถอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 (11) หรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10⁵⁵

4. ในกรณีที่อาคารซึ่งก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้าย โดยได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือได้ก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับมีสภาพ หรือมีการใช้ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรืออาจไม่ปลอดภัยจากอัคคีภัย หรือก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทบกระเทือนต่อการรักษาสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการแก้ไข ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ไม่มี การปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และถ้าอาคารนั้นอาจเป็นภัยอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้รื้อถอนอาคารนั้นได้ โดยให้นำมาตรา 42 มาใช้บังคับโดยอนุโลม⁵⁶

5. ในกรณีที่มีการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่ง ดังนี้

(1) แจ้งเวียนชื่อและการกระทำของผู้รับผิดชอบงานออกแบบอาคาร ผู้รับผิดชอบงาน ออกแบบและคำนวณอาคาร และผู้ควบคุมงานซึ่งเป็นผู้กระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของตมทราบเพื่อตมการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอรับใบอนุญาต ก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้าย

⁵⁴ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 41

⁵⁵ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 42

⁵⁶ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 46

อาคาร หรือการออกไปรับแจ้งให้แก่ผู้แจ้งตามมาตรา 39 ทวิ ซึ่งมีบุคคลเช่นว่านั้นเป็นผู้รับผิดชอบงาน ออกแบบอาคาร ผู้รับผิดชอบงานออกแบบและคำนวณ อาคาร หรือผู้ควบคุมงาน เป็นกำหนดเวลาคราวละห้า ปี นับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าว และ

(2) แจ้งชื่อและการกระทำของบุคคลเช่นว่านั้นไปยังคณะกรรมการควบคุมอาคาร แล้วให้คณะกรรมการควบคุมอาคารแจ้งเวียนชื่อและการกระทำของบุคคลเช่นว่านั้น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นอื่นทราบ เพื่องดการออกไปอนุญาตหรือไปรับแจ้งดังที่ได้ระบุไว้ใน(1) และให้คณะกรรมการควบคุมอาคารแจ้งชื่อและการกระทำของบุคคลเช่นว่านั้น ให้คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมและคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมทราบ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพสถาปัตยกรรมและกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพวิศวกรรมต่อไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นได้มีคำสั่งให้ระงับการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารที่ไม่ถูกต้อง หรือให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการกระทำดังกล่าวให้ถูกต้อง หรือให้รื้อถอนอาคาร และได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะไม่มีคำสั่งแจ้งเวียนชื่อตามวรรคหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้แจ้งคำสั่งนั้น ให้ผู้ซึ่งได้รับการแจ้งเวียนชื่อทราบด้วยผู้ซึ่งได้รับการแจ้งเวียนชื่อตามวรรคหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ⁵⁷

3.3 วิเคราะห์แนวการวินิจฉัยความรับผิดทางมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

3.3.1 หลักปฏิบัติและวิชาการตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มรรยาทแห่งวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

หลักมรรยาททางวิชาชีพในข้อ (2.) ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องปฏิบัติงานที่ได้รับทำอย่างถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ

ในข้อนี้เป็นบทบัญญัติที่วัตถุประสงค์ในการควบคุมให้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่ได้รับใบอนุญาตจาก ก.ว. ต้องมีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มรรยาทแห่งวิชาชีพข้อนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมให้

⁵⁷ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร มาตรา 49 ทวิ

ประกอบวิชาชีพอย่างระมัดระวัง และมีความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้มากที่สุด เนื่องจากถ้าผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประกอบวิชาชีพโดยยึดถือตามหลักปฏิบัติและวิชาการที่เกี่ยวกับสาขาและแขนงวิชาชีพวิศวกรรมของตนให้ถูกต้องแล้ว ประโยชน์จะตกอยู่กับประชาชนและสังคมทั่วไปสาเหตุของการเกิดภัยอันตรายต่างๆ ที่มีสาเหตุมาจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมส่วนใหญ่ อาทิเช่น การเกิดการพังทลายของอาคาร หม้อไอน้ำระเบิด ไฟฟ้าลัดวงจร ล้วนแล้วแต่มีผลมาจากการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมที่ละเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการทั้งสิ้น ปัญหาที่ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมในแต่ละสาขาและแขนงจะสามารถทราบได้อย่างไรว่า ในสาขาวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของตนได้รับอนุญาตนั้นมีหลักปฏิบัติและวิชาการอย่างไร ทั้งนี้ เพราะวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมแต่ละสาขาและแขนงต่างก็มีหลักปฏิบัติและวิชาการเฉพาะสาขาและแขนงวิชาชีพวิศวกรรมของตนเป็นเอกเทศ ซึ่งปัญหานี้นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่เริ่มเข้าสู่การวิชาชีพ เนื่องจากยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ประกอบการที่ผ่านประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพมาบ้างแล้วอาจ จะพอทราบได้บ้างว่าสิ่งใดคือหลักปฏิบัติและวิชาการที่ผู้ประกอบการพึงปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ก็ยังถือได้ว่าหลักมรรยาทแห่งวิชาชีพในข้อนี้ยังเป็นปัญหาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมส่วนใหญ่อยู่อีกมาก เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่ได้มีการรวบรวมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักปฏิบัติและวิชาการในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของแต่ละสาขา ให้อยู่ในรูปของการประมวลเป็นแนวทางปฏิบัติของวิชาชีพที่เรียกว่า ประมวลแนวทางปฏิบัติการทางวิชาชีพ (Code of Practice) เหมือนกับที่ต่างประเทศได้กำหนดไว้ หลักปฏิบัติและวิชาการในการประกอบวิชาชีพ ก็คือ มาตรฐานในการประกอบวิชาชีพนั่นเอง "มาตรฐาน" หมายถึง หน้าที่และคุณภาพของงานในรายละเอียดซึ่งไม่ปรากฏในกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2529) แต่การจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายอื่นๆ ลักษณะไม่สมบูรณ์และกระจายของมรรยาทและมาตรฐานทางวิชาชีพที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการ ซึ่งอาจจะไม่ทราบว่าตนต้องทำอะไรบ้างและเป็นอันตรายต่อลูกค้าซึ่งอาจไม่ทราบสิทธิของตนด้วยในขณะเดียวกันอำนาจเด็ดขาดในการใช้ดุลยพินิจตีความกฎเกณฑ์กว้าง ๆ ก็จะต้องอยู่ในมือของผู้มีอำนาจใช้กฎหมายเพียงไม่กี่คน สมควรที่จะดำริรวบรวมมรรยาท และมาตรฐานเหล่านี้เป็นประมวลไว้ที่เดียวให้สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการและศาลได้ทราบสิทธิหน้าที่สมบูรณ์ได้ อันจะเป็นประโยชน์ในการจำแนกความรับผิดชอบ การวินิจฉัยความรับผิดชอบทั้งทางวินัยอาญาและแพ่งต่อไปเช่นเดียวกับในประเทศอื่น⁵⁸

⁵⁸ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, "ความรับผิดชอบวิชาชีพของสถาปนิกและวิศวกรในกฎหมายฝรั่งเศส และไทย เอกสารในการสัมมนาเรื่องสถาปนิก-วิศวกร และความรับผิดชอบทางกฎหมายเสนอที่ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532 (อัคราเนา).

ในต่างประเทศได้มีการวินิจฉัยถึงเรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพไว้โดยมีหลักพิจารณาว่า บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังต่อทุกคน ผู้ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะได้รับผลกระทบจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของเขา⁵⁹ หน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังนี้ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี มีแนวพิจารณาว่าผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องรับผิดชอบหรือไม่อยู่ที่ว่าในสภาพการณ์เช่นนั้น เขามีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังหรือไม่ ซึ่งหน้าที่ใช้ความระมัดระวังที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าย่อมแปรเปลี่ยนไปตามเวลาและสถานที่⁶⁰ มาตรฐานแห่งความระมัดระวังและความชำนาญ ตามธรรมดาที่ปฏิบัติกันมาในการประกอบวิชาชีพ ดำเนินการอยู่ภายในขอบเขตซึ่งไม่ได้กำหนดว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องประสบผลสำเร็จในงานทุกงานเสมอไป มักจะพบว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพ เพราะในการเพราะในการตัดสินใจในสิ่งสำคัญหรือสิ่งที่ซับซ้อนมากๆ นั้นไม่มีมนุษย์คนใดที่สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องทุกครั้งไป จึงต้องจัดหาวิธีการคุ้มครองที่เหมาะสมให้กับผู้บริโภค วิธีการ คือ ต้องกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีคุณสมบัติระดับที่ต่ำสุดที่แน่นอนของความสามารถ และควรที่จะใช้ความระมัดระวังเช่นวิญญูชนในการปฏิบัติหน้าที่ของเขา⁶¹

ผู้พิพากษา Tindal ให้ความเห็นไว้ในคดี Lanphier V. Phipos(1938) ว่า “ทุกๆ คนที่เข้าไปสู่การประกอบวิชาชีพที่ใช้ความรู้ความสามารถ(Learned Profession) จะผูกพันที่จะนำการใช้ความชำนาญและความระมัดระวังเช่นวิญญูชนไปใช้ในการประกอบวิชาชีพไม่ได้ผูกพันผู้ประกอบวิชาชีพให้ใช้ความชำนาญในระดับสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้ เช่น ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความไม่ได้ผูกพันว่าคดีความทุกคดีจะชนะเสมอหรือศาลแพทยก็ไม่ผูกพันว่าเขาบำบัดรักษาโรคได้” เนื่องจากผู้ประกอบวิชาชีพเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษคือมีความรู้ความชำนาญในการกระทำผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้มาตรฐานแห่งความระมัดระวังและความชำนาญแห่งวิญญูชนตามธรรมดาไม่ได้ แต่จะต้องใช้มาตรฐานแห่งความระมัดระวังและความชำนาญเช่นวิญญูชนในวิชาชีพเดียวกันกับผู้ประกอบวิชาชีพนั้นด้วย⁶² แม้บุคคลจะอยู่ในวิชาชีพเดียวกันก็ตาม แต่ความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป เช่น แพทย์เฟื่องจบหรือวิศวกรซึ่งเพิ่งได้เข้าสู่วงการวิชาชีพ ดังนั้น มาตรฐานแห่งความระมัดระวังและความชำนาญเช่นวิญญูชนที่เหมาะสมกับสมาชิกทั้งหลายในวิชาชีพของเขา ผู้ซึ่งมีสถานะ หรือตำแหน่ง อยู่ในฐานะเช่นเดียวกับจำเลย⁶³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁹ Ripest M. Jackson and John L. Power, Professopal Negligence, (1987) : p. 1-2.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 17

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17

มาตรฐานแห่งความระมัดระวังและความชำนาญของผู้ประกอบวิชาชีพนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงานในวิชาชีพนั้น ๆ โดยผู้ประกอบวิชาชีพไม่จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังและความชำนาญเกินกว่าธรรมดา หรือสูงเกินกว่าความระมัดระวังและความชำนาญที่ผู้ประกอบวิชาชีพเดียวกันควรมี ⁶⁴

ผู้พิพากษา Mc. Nain ได้ให้ความเห็นไว้ในคดี Bolam v. Friern Hospital Management Committee ⁶⁵ ว่า ในกรณีที่ต้องเผชิญกับสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความชำนาญพิเศษหรือความสามารถแล้ว การพิสูจน์ถึงการใช้ความระมัดระวังของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพในสถานการณ์ดังกล่าวจะต้องใช้มาตรฐานความชำนาญและความสามารถของผู้มีความชำนาญตามธรรมดา ผู้ซึ่งปฏิบัติการ และประกอบวิชาชีพ เพื่อที่จะให้มีความชำนาญพิเศษเช่นนั้น การพิสูจน์ดังกล่าวจะไม่พิสูจน์จากบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพมีความชำนาญสูงสุด ผู้ประกอบวิชาชีพไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญในสาขาวิชาชีพนั้นอย่างสูงสุด มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการเสี่ยงอย่างสูงต่อการที่จะเผชิญกับความประมาทเลินเล่อ ฉะนั้น จึงถือว่าเป็นการเพียงพอแล้วหากผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติงานในวิชาชีพด้วยความชำนาญตามธรรมดา ของบุคคลซึ่งมีความสามารถธรรมดา ผู้ซึ่งได้ปฏิบัติการในเฉพาะสาขานั้น ในกรณีที่มีมาตรฐานการปฏิบัติงานในวิชาชีพที่จะสมบูรณ์แบบ มากกว่ามาตรฐานแล้ว หากผู้ประกอบวิชาชีพได้กระทำตามมาตรฐานหนึ่งมาตรฐานใดในมาตรฐานเหล่านั้นแล้ว การกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวก็จะเป็นการประมาทเลินเล่อ แต่ในกรณีที่เป็นแค่ความเชื่อส่วนตัวของผู้ประกอบวิชาชีพซึ่งเชื่อว่าเทคนิคเฉพาะอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในแล้ว ความเชื่อดังกล่าวมีผู้ประกอบวิชาชีพไม่อาจยกเป็นข้อต่อสู้ได้ เว้นแต่ความเชื่อเช่นนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของรากฐานที่สมเหตุสมผล

จากหลักเกณฑ์ในคดี Bolam อาจกล่าวได้ว่าผู้ปฏิบัติตามวิชาชีพเป็นจำนวนมาก ผู้ซึ่งใช้ความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาชีพนั้น จะต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรฐานที่สามารถนำมาใช้ได้ นั้น ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้หากผู้ประกอบวิชาชีพได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติการในสาขาวิชาชีพนั้นๆ แล้ว ก็ถือได้ว่า เป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพได้ปฏิบัติตามวิชาชีพตามมาตรฐานแห่งความชำนาญของผู้ปฏิบัติการตามวิชาชีพโดยธรรมดาทั่วไป

ความประมาทเลินเล่อของวิศวกรคดี Mc. Laren Maycroft & Fletcher Development Co., Ltd. ปี ค.ศ.1973 ตัด Co. V. ตัดสินว่า คดีของโจทก์ต้องแพ้เพราะเหตุว่าโจทก์ไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่า การก่อสร้างบ่อขุดเจาะเพื่อใช้ในการตรวจสอบสภาพของดินชั้นล่างนั้นเป็นที่ยอมรับกันในวิชาชีพวิศวกรรม แล้วว่าเป็นการปฏิบัติการในวิชาชีพนั้น ๆ

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15

คดี Bevan Investment Ltd. V. Blackhall and Strutherns(No. 2) ตัดสินว่า ในกรณีที่การปฏิบัติ (General Practive, Common Practice) ได้มีการประมวลเป็นแนวทางปฏิบัติของวิชาชีพที่เรียกว่าประมวลแนวทางปฏิบัติการทางวิชาชีพ เช่น ประมวลแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความประพฤติของการก่อสร้าง ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพไม่ปฏิบัติตามในวิชาชีพตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวลผู้พิพากษา Beattic ได้ให้ความเห็นไว้ในคดีนี้ว่า “เราต้องนึกถึงหน้าที่ของบทบัญญัติในประมวล เอาไว้ในใจเสมอ การออกแบบซึ่งผิดแผกแตกต่างไปจากบทบัญญัติในประมวลนั้นถือได้ว่าเป็นกรณีที่แสดงให้เห็นว่าคดีมีมูลฟ้องว่าเป็นประมาทเลินเล่อออกแบบผิด เว้นแต่การออกแบบผิดนั้นจะได้รับการชี้แจงให้เห็นว่า เป็นสิ่งที่ตรงกับการปฏิบัติทางวิศวกรรมที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปโดยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลแล้ว”⁶⁶ Lord Edmund - Davies ได้สรุปถึงความสัมพันธ์ของมาตรฐานที่เป็นที่ต้องการให้มีการออกแบบใหม่ๆว่า “เมื่อผู้ประกอบการวิชาชีพต้องเผชิญหน้าเป็นครั้งแรกกับการปฏิบัติ ซึ่งตนเองขาดความรู้ความชำนาญและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ซึ่งมีปัญหามากมายที่รอการแก้ไข แต่การขาดไร้ซึ่งสิ่งทีกล่าวมานี้ได้ก่อให้เกิดหน้าที่อย่างชัดเจนที่จะต้องแยกแยะและคิดแก้ปัญหาทั้งหลายนั้นให้ตลอด ดังนั้น การเสี่ยงภัยที่ไม่อาจรู้ได้นั้นอาจได้รับการนำมาประเมินและการพิจารณาตัดสินใจขั้นสุดท้าย กฎหมายต้องการให้แม้แต่ผู้บุกเบิกต้องมีความรอบคอบ ความชำนาญและความระมัดระวังเช่นวิญญูชนกับการใช้เทคนิคใหม่”⁶⁷ คือ

1. ต้องพิจารณาว่ามีความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องใช้เทคนิคใหม่ ๆ หรือไม่
2. ต้องพิจารณาว่าลูกค้าได้รับการชี้แจงที่เพียงพอแล้วหรือยังถึงการเสี่ยงภัย ที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวพันกับการใช้เทคนิคใหม่ ๆ นั้น
3. จำนวนและคุณภาพของการวิจัยเบื้องต้นได้ทำสำเร็จไปแล้วหรือยัง

หลักเกณฑ์มาตรฐานแห่งวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่จำเป็นต้องรับรองถึงขนาดว่างานของตนเป็นผลงานที่สมบูรณ์เท่าที่ตีมิได้ หรือใช้เทคนิคอย่างดีที่สุดในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพ เพียงแต่ต้องมีความรู้เจเนจบในทฤษฎีและกฎเกณฑ์ในศาสตร์ของตน มีความรอบรู้ทางเทคนิค รายละเอียดต่าง ๆ ในทางปฏิบัติ และมีความรอบรู้ในการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพของตน และผู้ประกอบการวิชาชีพเพียง แต่ต้องใช้ความรอบรู้ต่างๆ ดังกล่าวอย่างระมัดระวังให้ได้ระดับถูกต้องตามทฤษฎีและหลักเกณฑ์ของตนเท่านั้น ในการพิสูจน์ถึงมาตรฐานของวิชาชีพจะต้องอาศัยพยานผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้นเองมาสนับสนุนว่ามาตรฐาน ของวิชาชีพในเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งภาระการพิสูจน์ความผิดของผู้ประกอบการวิชาชีพตกอยู่แก่ผู้เสียหายโดยปกติการพิสูจน์การขาดความระมัดระวังดังกล่าวจะพิสูจน์จากการที่ผู้ ประกอบวิชาชีพละเมิด

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22

หน้าที่ทางวิชาชีพ ซึ่งกำหนดโดยมรรยาท ในวิชาชีพหรือโดยหลักทางวิชาการ ถ้าผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอกับผู้ประกอบวิชาชีพดีและรอบคอบ ซึ่งต้องมีอยู่ทั่วไป ภายใต้สถานการณ์เดียวกันแล้ว ก็ต้องถือว่าผู้ประกอบวิชาชีพนั้นต้องรับผิดชอบ⁶⁸ แนวทางเกี่ยวกับหลักเกณฑ์มาตรฐานแห่งวิชาชีพที่กล่าวมาแล้วเป็นแนวทางที่ต่างประเทศใช้ใช้ในการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพแต่เรื่องความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมเกี่ยวกับการไปปฏิบัติตามหลักปฏิบัติและวิชาการนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของหลักปฏิบัติและวิชาการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น เพราะหลักปฏิบัติและวิชาการเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมนั้นจะไปปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ มีข้อน่าสังเกตว่า บทบัญญัติมรรยาทแห่งวิชาชีพข้อนี้ไม่ได้กำหนดว่า จะต้องเป็นจารีตปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับกาประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยเฉพาะเท่านั้น จึงจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ เพราะฉะนั้นแม้เป็นงานที่ไม่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพก็ต้องปฏิบัติงานที่ได้รับทำอย่างถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการด้วย มิฉะนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมรรยาทข้อนี้ได้

อุทธรณ์ที่ 1 วิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้างต้องศึกษาเกี่ยวกับหลักปฏิบัติให้ชัดเจน

วิศวกร ส. เป็นวิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้างอาคารตึกสูง 4 ชั้น ในฐานะเป็นวิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้างได้รับคำแนะนำจากผู้จำหน่ายและ ศึกษาคู่มือก่อสร้างพื้นสำเร็จรูป จนมีความรู้และเข้าใจดีแล้ว กลับไม่ถือปฏิบัติปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดไม้ค้ำยันและลักษณะการค้ำยัน ทำให้การค้ำยันไม่แข็งแรงเพียงพอ และการทำค้ำยันก็ได้ทำเสร็จก่อนเทคอนกรีต 15 วัน ซึ่งวิศวกร ส. มีเวลาเพียงพอที่จะทำการตรวจสอบและสั่งแก้ไขแต่ก็ไม่ทำการตรวจสอบให้ถูกต้อง อีกทั้งยังปล่อยให้คนงานเข้าไปสร้างเพิงพักอาศัยใต้ถุนอาคารที่กำลังก่อสร้าง ซึ่งในฐานะวิศวกรน่าจะสังเกตเห็นได้ว่าจะไม่ปลอดภัย และยังเป็นกรกีดขวางการก่อสร้าง พฤติการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าวิศวกร ส. ปฏิบัติงานที่ได้รับทำอย่างไม่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ⁶⁹

อุทธรณ์ที่ 2 วิศวกรที่ลงนามเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างต้องรับผิดชอบในงานรับทำ

⁶⁸ P.J. Zopos, D. Christosonlou, International Encyclopedia of comparative Law, (1978) : p. 6-141 อ้างถึงในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษา คณะวิชานิติศาสตร์ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532, หน้า 36

⁶⁹ คณะกรรมการ ก.ว., "รายงานการประชุม ก.ว., ครั้งที่ 8/2527", เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2527

วิศวกร ส. ได้ลงลายมือชื่อในท้ายแบบพิมพ์หนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม ซึ่งเป็นแบบพิมพ์ของทางราชการส่วนท้องถิ่น กำหนดให้ยื่นประกอบคำขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร มีข้อความระบุไว้ว่า “ขอรับรองว่าข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 โดยข้าพเจ้าเป็นผู้คำนวณโครงสร้าง ควบคุมงานก่อสร้าง วางผัง ออกแบบ ทำรายการก่อสร้าง” แสดงให้เห็นว่า วิศวกร ส. รับทำงานตามที่ระบุไว้การที่อ้างว่า เป็นผู้กรอกแบบพิมพ์หนังสือรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเพียงย่อหน้าแรกและลงลายมือชื่อไว้ส่วนข้อความอื่นนอกจากนั้นไม่ได้กรอกจึงไม่ใช่ข้ออ้างที่จะพ้นความรับผิดชอบและที่อ้างว่าตนลืมนัดข้อความว่า “วางผัง และควบคุมการก่อสร้าง” ออกไปนั้นจึงฟังไม่ขึ้นการที่วิศวกร ส. รับทำงานเป็นวิศวกรผู้ออกแบบคำนวณโครงสร้างและควบคุมงานก่อสร้าง และไม่เคยไปดูสถานที่ก่อสร้างเลยนั้น แสดงให้เห็นว่าไม่มีความรับผิดชอบปฏิบัติงานที่ได้รับทำอย่างไม่ถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ ⁷⁰

อุทธรณ์ที่ 3 การแก้ไขการก่อสร้างเพียงเล็กน้อยไม่ผิดหลักปฏิบัติและวิชาการ

การที่วิศวกร จ. สั่งให้ผู้รับเหมาเพิ่มเหล็กในคานคอนกรีตเพื่อให้มีความมั่นคงแข็งแรงมากขึ้น การแก้ไขพื้นอาคารชั้น 2 และชั้น 3 โดยการลดความสูงระหว่างชั้น 2 และ 3 จาก 4.50 เมตร คงเหลือ 3.10 ไม่เป็นการเพิ่มน้ำหนักแก่ตัวอาคารแต่อย่างใด เป็นการแก้ไขเพียงเล็กน้อยไม่มีผลกระทบต่อโครงสร้างหรือความมั่นคงแข็งแรงของอาคาร การควบคุมการก่อสร้างจึงถือว่าถูกต้องตามหลักปฏิบัติและวิชาการ ⁷¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁰ คณะกรรมการ ก.ว., “รายงานการประชุม ก.ว., ครั้งที่ 4/2530”, เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2530

⁷¹ คณะกรรมการ ก.ว., “รายงานการประชุม ก.ว., ครั้งที่ 4/2531”, เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2531

3.3.2 แนวทางการพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำ

ในการพิจารณาขอบเขตของหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 227 นั้น ตามกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในพระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 มิได้บัญญัติขอบเขตของหลักเกณฑ์การปฏิบัติในทางวิชาชีพไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นในการวินิจฉัยความรับผิดในส่วนนี้จำเป็นต้องอ้างอิงจากหลักเกณฑ์มรรยาทในทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรรยาทในข้อ 2 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2529) และมาตรฐานในทางวิชาชีพ (Professional Standards) คำว่า มาตรฐานวิชาชีพ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติการ (Practice) ในวิชาชีพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับหรือถูกกำหนดหรือถูกสร้างขึ้น โดยสมาชิกหรือคณะกรรมการตามกฎหมายที่ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพนั้น ซึ่งหากผู้ประกอบการวิชาชีพได้ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น ๆ แล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพได้ปฏิบัติตามวิชาชีพตามมาตรฐานแห่งความชำนาญของผู้ประกอบวิชาชีพทั่ว ๆ ไป

สำหรับการกำหนดมาตรฐานในการประกอบอาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น เฉพาะวิชาชีพบางอย่างเท่านั้น ที่มีการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน โดยสมาคมวิชาชีพนั้น ๆ หรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ เช่น วิชาชีพสถาปัตยกรรมวิศวกรรม หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานของวิศวกรรม โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ปัญหาในทางปฏิบัติก็คือกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจนให้วิศวกรต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่สมาคมวิชาชีพนั้นๆ กำหนด(ในวิชาชีพวิศวกรรมนั้น คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม (ก.ว.) ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ซึ่งเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรฐานของ ก.ว. ในการออกไปอนุญาตให้วิศวกรผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพแต่มีได้เป็นมาตรฐานปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม จึงไม่นับรวมเป็นมาตรฐานตามความหมายในหัวข้อมาตรฐาน และ/หรือ แนวทางในการประกอบวิชาชีพนี้)

ปัญหาของการพิจารณาความรับผิดในทางอาญาในส่วนที่เกิดจากการที่บทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องมาตรฐาน มิได้มีบัญญัติไว้เป็นประมวล การบังคับใช้จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ การวินิจฉัยองค์ประกอบในส่วนนี้ในเบื้องต้น จะต้องพิจารณามาตรฐานทางวิชาชีพอันเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปในการออกแบบและวางผังในการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ จึงมีการกำหนดมาตรฐานในการก่อสร้างงานแต่ละชนิดไว้แตกต่างกันตามแต่ละหน่วยงานเพื่อความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน โดยยึดหลักแห่งความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อาศัยและผู้อยู่ใกล้เคียง และยึดเอาบทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ ที่บัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ โดยหลายหน่วยงานได้กำหนดมาตรฐานสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น มาตรฐานการเดินท่อภายในอาคารของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยมาตรฐานประเภทที่อยู่อาศัย ประเภทอาคารของการเคหะแห่งชาติ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางขั้นต่ำในการ

นำไปจัดทำโครงการและออกแบบในชั้นรายละเอียด โดยให้มีพื้นฐานทางแนวคิด ตลอดจนมาตรฐานเป็นแนวเดียวกัน โดยในส่วนของเทคนิควิธีการก่อสร้าง โดยทั่วไปมักใช้มาตรฐานที่กำหนดโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือที่เรียกว่า มาตรฐาน ว.ส.ท. ซึ่งกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานวิธีการก่อสร้างเป็นเรื่องๆ อาทิเช่น การกำหนดมาตรฐานการเดินท่อภายในอาคาร⁷³ มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของเครื่องสุขภัณฑ์และส่วนประกอบการติดตั้งเครื่องสุขภัณฑ์ ระบบดับเพลิง และอื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวต้องคำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งได้แก่

- ๑ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2522 หมวด 8 การสุขาภิบาล
- ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการขออนุมัติข้อมหรือสร้างทางเท้าฝั่งท่อระบายน้ำ และสร้างสะพานชั่วคราว พ.ศ. 2518 เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานในโครงการก่อสร้างโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบข้อกำหนดเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละหน่วยงาน ได้มีการกำหนดมาตรฐานของตนเองไว้โดยเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละองค์กร และเป็นพื้นฐานเพื่อใช้เป็นหลักในการอ้างอิงประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ ด้วยเหตุนี้กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ เป็นมาตรฐานทางวิชาชีพขั้นต่ำที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมจะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังมิให้เกิดความผิดพลาดไปจากกฎเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเอาไว้

การพิจารณามาตรฐานทางวิชาชีพจึงต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของวิศวกรในแต่ละกรณี ว่ามีหลักเกณฑ์มาตรฐานเช่นไรในการออกแบบการควบคุมงาน เพื่อเป็นแนวทางในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธาแต่จากการศึกษาจะพบว่าปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมเกี่ยวกับงานก่อสร้างอยู่หลายฉบับได้แก่

- พระราชบัญญัติวิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
- ๑ พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง พ.ศ. 2522
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 109 เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน
- พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522

⁷³ มาตรฐานการเดินท่อภายในอาคารของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, คณะกรรมการสาขาวิศวกรรมโยธา (กรุงเทพฯ : บริษัท เอเชียเพรส จำกัด, 2526), หน้า 1-5

- ประมวลกฎหมายอาญา
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

ฉะนั้น การพิจารณาเกี่ยวกับมาตรฐานทางวิชาชีพจึงต้องอ้างอิงหลักกฎหมายต่าง ๆ ดังได้ยกตัวอย่างแล้วข้างต้น ปัญหาในการพิจารณาความรับผิดในทางมาตรฐานทางวิชาชีพจึงมีประเด็นว่า มาตรฐานทางวิชาชีพซึ่งหมายถึงหน้าที่และคุณภาพของงานในรายละเอียดไม่มีการบัญญัติรวบรวมไว้เป็นกฎหมายฉบับเดียว แต่ไปกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ทำให้พนักงานพนักงานสอบสวน ซึ่งมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายไม่อาจทราบหลักเกณฑ์ในทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมโยธา จึงไม่กล้าที่จะนำบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมายมาบังคับใช้ คงดำเนินการสอบสวนและสั่งฟ้องเฉพาะในความผิดที่มีผู้กล่าวหาหรือปรากฏผลชัดเจนแล้วเท่านั้น

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับ การควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมในประเทศฝรั่งเศสจะพบว่า ในกฎหมายฝรั่งเศสวิชาชีพทุกวิชาชีพจะมีประมวลหน้าที่ทางวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยสองส่วน คือมารยาทซึ่งเป็นเรื่องจริยธรรม และมาตรฐานซึ่งเป็นเรื่องหน้าที่ และคุณภาพของหน้าที่ที่กระทำ ในทางปฏิบัติหากผู้ประกอบวิชาชีพไม่ปฏิบัติตามอาจต้องรับโทษทางวินัย และยังเป็นเครื่องมือให้ศาลวินิจฉัยความรับผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่งได้อีกทางหนึ่งด้วย

กล่าวโดยสรุปในประเด็นการพิจารณาความรับผิดในเรื่องมาตรฐานทางวิชาชีพยังคงเป็นปัญหาที่น่าจะพิจารณาคำแนวทางในการปรับปรุงให้มีการบัญญัติกฎหมายในรูปของประมวลกฎหมายมรรยาทและมาตรฐานในทางวิชาชีพ และประกาศใช้โดยองค์กรของรัฐผู้มีอำนาจเพื่อป้องกันข้อโต้แย้ง การใช้ดุลพินิจตีความมาตรฐานทางวิชาชีพจากผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยปราศจากกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานแน่นอนได้ทางหนึ่งด้วย

กรณีดังกล่าวจึงยังคงมีปัญหามิทางปฏิบัติว่าการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางวิชาชีพหรือหลักเกณฑ์และวิธีการอันพึงกระทำในการประกอบวิชาชีพ อาจกล่าวอ้างว่าไม่มีหลักวิชาการหรือหลักปฏิบัติที่แน่นอน ในเรื่องมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพไม่สามารถรู้ได้ว่าการกระทำอย่างไรว่าเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานทางวิชาชีพหรือหลักเกณฑ์และวิธีการ ซึ่งยังคงเป็นข้อต่อสู้ประการหนึ่งของผู้ประกอบวิชาชีพและเป็นดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม ซึ่งในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานในการ

ประกอบวิชาชีพยังก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติทั้งในแง่ของผู้ประกอบวิชาชีพเอง ซึ่งไม่ทราบว่าการประกอบวิชาชีพของตนจะมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดชอบ หากมีผลของการกระทำเกิดขึ้น และในแง่ของผู้บังคับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 หรือพนักงานสอบสวน ขาดการนำกฎหมายมาบังคับใช้ต้องรอให้เกิดผลขึ้นก่อนจึงจะสอบสวนดำเนินคดี ซึ่งจะได้ทำการศึกษาต่อไปในบทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย